

ГОДИНА VI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 13.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашиле овај лист.

ТОМАЗО САЛВИНИ.

(Наставак.)

Салвинијев „Отело“ заслужује прво место. Разликује се у многоме од других, а надмаша их све, особито по психолошком обиму своје. Пре свега Салвини не приказује Отела као што су га обично до сада приказивали, а то је, као „млетачког црнца,“ него као полутана Мавра, и то са свим с разлогом. Као прави црнач морао би Отело према својој дивљој природи одмах кидисати. У полутана Мавра крв је већ питомија, а нарав блажа, па му дају маха, да се мирно, али постепено претури из нежна вереника у убијцу своје жене. Дивљаку црнци могло би приличити и то, да од љубави и милости одмах пређе на убијство; за углађена, оплемењена и готово хришћанска Мавра јевропљанина било би то насиље, па с тога невероватно. У Мавру је дакле Салвини нашао више простора да прикаже страст како постаје, како расте и како сазрева, и тиме је психолошки размалао Отела. Он приказује Отела, кад још Отело није Отело, а и онда, кад Отело престане бити Отело. Салвини игра Отела у првој радњи тако, као да је Отело невин, безазлен, и као да нема никаквих слутња, а у петом чину већ више нема Отела, него га замењује махнитим човеком, који не зна шта ради, да опет тиме оправда, што је углађенији Мавар учинио тако дело.

Тако је Салвини задобио за свога јунака ново психолошко поље, разбијаште за душевне борбе, и то тако пространо, како га не беше у других представљача. Али у њега и јесте снаге, да то трдно поље са свим испуни. У првој радњи је смеран, али и достојанствен и према људма и према љубавној милости дездемониној. Изгледа као да ће играти невину, пастирску игру. Ништа не издаје, да ће Отело моћи бити тако одлучан; али се опет види, да ће се из бескрајне љубави његове, из те силне страсти, моћи изродити све.

Други, трећи и четврти чин је сама љубомора. Од оног часа, кад је Јаго усадио ту страст у душу отелову, видимо је у свима степенима борбе њене. Отело се бори против разума, бори се против љубави; сад плане као жива ватра, а сад се опет стиша и притаји, док најпосле целу душу не обухвате пламени љубоморе. Најдивније приказује Салвини оне моменте, где се душа колеба између два осећаја. Отело н. пр. прима баш онда, кад је први пут Дездемони приговорио, неке посланике сената. Хтео би ту да очува достојанство пред посланицима, а овамо му у срцу букти ватра од љубоморе и гњева. Салвини приказује то дивно. Овамо чита достојанствено и с поштовањем писмо сенатово, а овамо ври у њему гњев и љубавно очајање, па чисто видиш како га надвлађује час једно, а час друго. Или онај знаменити приказ, кад Отело у јарости хоће да удави издајника Јага. Горостасном снагом ухвати га, дави га, бади га о тле и хоће да га изгази ногама. Већ је дигао ногу, а у тај мах победи човек у њему; он повуче ногу натраг, осрамоћен, што је и нехотиче постао звером. За тим настуни моменат, где се из једног јединог гласа, из једног јединог покрета види како најчовечнијим, готово милостивим начином сажаљева злостављенога Јага. Најпосле му остане само стид, скрије очи у руке, јурне у отворен алковен, падне поништен на софу и почне плакати, што се могао тако морално понизити.

У последњем чину је још већи. Дездемона спава иза застора, а Отело улази, да је убије. Већ не влада сам собом, разума му је нестало, и тек по гдекоји остатак његових некадашњих мисли и осећаја вија му се по мору његове узбуркане душе. Жртва спава; не треба је пробудити, па с тога шапће. Шапат и полумрак делују грозно. Моменат, кад хоће свећу да угаси, па се све јед-

нако устеже, као да нема даха да отпири пламен, што значи и онај други живот, тај је момент ужасан. На онда за тим убијство и смрт без сажаљења. Дездемона се пробуди и силази с постеле. Сада више Отело нема да се промишља, сад му већ нестаје свести. Ухо не чује, око не види више

и неколико тренутака живи у Отелу само још гвоздени дохват руке. Као без срца одвуче своју жртву, која се брави и виче, повлачећи је по земљи за застор; ту јој је јак све тиши, док најпосле не захрони.

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Ово би био заиста знатан мањак; по тај мањак разјасњава се тим, што су при последњем извештају у фонд урачунати 800 ф. као потраживања према неким општинама, а ово се показало као неутериво, па се морало брисати. На даље се разјасњава тај мањак тиме, што се на државним обвезницама, уступљенима у име дуга „Матици“, изгубило 652 ф. 50 н., по што високо министарство исте није хтело по номиналној вредности примити, него по тадањем курсу.

Кад се дакле свота од 800 ф., и свота од 652 ф. 50 н. свега 1452 ф. 50 н. одбије од горњег мањка са 2789 ф. 85 н., то онда управо мањак износи само 1337 ф. 31 н.

Још ми је овде споменути, да се у књигама води и потраживање фонда са 17.515 ф. 36 н. што се састоји у обећаним, али непокупљеним прилозима. Но по што се ово потраживање већ од толико година не може да утера, то се не може као прави активум ни сматрати.

Према горњем мањку од 1337 ф. 31 н. могло би се можда мислити, да је прорачун био прекорачен, или да је дружина у представама мање заслужила него 1875., кад је мањак био само 221 ф. 33 н. Но са свим је на против. Прорачун је био установљен са 25.000 ф., а потрошено је само 23.635 ф., дакле је уштеђено од своте прорачуна 1364 ф. 98 н. Дружина је пак заслужила 18.877 ф. 47 н., док је год. 1875. заслужила само 17.548 ф. 94 н., дакле 1876 г. више: 1328 ф. 53 н.

Ова појава, да је позоришна дружина при овим рђавим временима ипак могла толику своту заслужити, да дакле у заслуживању не само не назадује, него још знатно напредује — врло

(Наставиће се.)

је повољан знак за то, да би позориште могло опстојати и напредовати, ако би се народ само мало живље одазвао са прилозима.

Но грешили бисмо кад бисмо у онште рекли, да је саучешћа за народно позориште са свим nestало. На против поједини с великим пијететом сећају се народног позоришта, и с радошћу можемо констатовати, да су прилози за народно позориште ступили готово у ред од „*ria legata*“.

Отуд се види колику важност поједини родољубиви Срби приписују српском народном позоришту по народност и по просвету српску. Са радошћу навешћу овде неке знамените легате, што су намењени српском народном позоришту.

Тереза удова Остојића рођ. Зозукова, која је у Суботици умрла, оставила је српском народном позоришту легат од 1000 фор. Овај легат није још исплаћен, јер још оставинска расправа није свршена. Али фискал срп. народног позоришта учинио је нуждне кораке за реализовање тога легата.

Стеван ил. Бадрлица из Сенте оставио је позоришту још знатнији легат, и као што се дознаје легат од 10—16000 ф. Рочиште у расправи ове оставине било је одређено на дан 30 нов. 1876. у Сенти, и српско народно позориште заступао је на том рочишту адвокат др. Стеван Малешевић, који се тог заступања бесплатно примио. По што легат тако гласи, да удовица легирану земљу за живота и док је удовица ужива, и тек после њене смрти или удаје да народно позориште у посед и уживање легиране земље дође, то је умољен др. Малешевић, да покуша са удовицом поравнање, како би српско народно позориште што пре у уживање тога легата дошло.

Д Л Ж С Т Ш Њ Ж.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Мамица“. Шаљива игра у 3 чина, од Е. Сиглигетије, преведена и посрбљена.)

Приказана у Новоме Саду 12. априла о. г.

Преведена и посрбљена! Ваљда на тај начин, што су имена особа српска, што се спомиње кум, стари сват и (ожењен) девер, и што Јоза Скочић у другом чину Мити усхићено вели, да она удата госпа (Анка) изгледа као права Српкиња! Никако не можемо одобрити, да се комади страних песника на тај начин пресађују у (доста мршав) врт наше драмске књижевности. За што да не остану имена онаква, како их је сам песник крстио? За што комад да није просто преведен, него још и посрбљен, бојаги преводилац или посрбач је уплео мало и свог (српског) оштроумља, драмске уметности и — српске одношаје. Ако такав осећа у себи „качества“ да може погодити српски тип, а оно нека седне и нека навише комад оригиналан из српског живота, а туђе ствари нека остави на миру, бар нека их не кваре.

Иначе је комад ваљан и занима до краја, ма да се извесно зна, како ће се свршити. Млад један адвокат, Мита Савић, који је и на самој цедуљи онако споредно, тек као анкин муж споменут, живи у многогодишњем рату са својом слачајшом пуницом, која варјачу-жезло ни на који начин не ће из руку да упусти, и чим би се несретни Мита почео мало копрцати, одмах нега по тој „уштакској“ глави, нека зна, да је он дошао богатој жени, он, гоља, који нема ништа друго, ван — памети и адвокатске дипломе.

Већ одмах овде видимо, да ова слика није посрбљена, јер је у нас Срба свекрва развикана као злоћкош, а не пуница, која је код осталих народа, а особито код Несловена, стереотипна фигура пакости, раздора и самовоље.

На послеку се већ и том доброћудном Мити досадило, да слуша, како му та „љубведостојна“ пуница тена, пребацијући му, да живи у жениној кући, да је капут, што га носи, за женине новце купио, и друге многе милокрвне речи, те дође к себи, остављајући своју младу женицу, која је поред све превелике љубави на најбољем путу била, да као добро дресирана оштроконожа и аспида у стопе своје врле мамице ступи. Он зграби своје „Siebenzvetzchen“, па хајд' у хотел, да овде у први мах дочека, како ће се разићи вихор. Ту је за слугу или за господина коморника узео препредену уљу Јозу, који је као postillon d' amour заслужно себи мамузе. Мита има потпуно право, што је отишао и што хоће сам да живи, та човек је, који треба боље да пази на своју част и на мушко достојанство, него на очи у глави.

А мала Милица! Ове швигарице знају више, него што би човек и помислити могао, а овамо изгледају тако невинне, тако наивне! У осталом нико јој не ће замерити, што би радије пошла за младог адвоката Светозара, него за „заматорјевшег“ прокатора Тошу. Само је мало непојмиво, како су се ово двоје, Светозар и Милица, тако брзо заволели! Добро, те нам Светозар том приликом спомиње Ро-

меа и Јулију, држећи, што је у топлој Верони могуће, да то може бити и у песковитој Пешти.

Елем, свршило се све на опште задовољство. Пуница је пропала, матори Тоша такође, Мита и Анка су се измирили, а Светозар и Милица су постали пар.

Заостаје нам још да споменемо игру појединих глумаца и глумица. Пре свега нам ваља споменути игру гђе Ј. Поповићеве, која је била прави баук за све младе момке и кандидате за женидбу. У том се смислу и публика изразила, а око многе садање или будуће пунице је критично гледало, да ли ће одржати меџдан. Ми морамо рећи, да је гђа Ј. Поповићева своје учинила, и да је Сиглигети уплео, да она тврдоглавог зета свог и отрује, уверени смо, да би она и то учинила. Улога гђе Рајковићке је већ „љуљајућа се:“ с једне стране љубав к мужу и оно инстинктивно осећање, да је он њен прави бранилац, с друге стране отровање стреле узор — мамице. И ошет морамо рећи оно, што је на овом месту већ речено, да гђа Рајковићка има заиста леп глумачки дар и да се од ње позоришна уметност наша може најбољем надати.

А „швигарица“ Милица, то безазлено, дено дете је као створено за гђу Ј. Хадићеву. Она уме одговорити условима вештине и доброг укуса. Г. Ружић је био, као што се то очекивати могло од тог вредног глумца, који од својих улога студије прави, као свагда на свом месту. Г. Сајевић, наш оличени бонвиван, тако је природно одиграо своју улогу, да му сви захвалити можемо, што је мало „ауфмншово“ ту пуничину строгу владу. У г. Добриновића имамо ваљаног комичара. Био је заиста — дупача и идеал свију коморника, којима је „бакшиш“ најглавнија ствар на свету. Г. Зорић, коме би боље било приличило, да се старао за какву „вертерку“, него што је хтео младу жену да узме, био је на свом месту, онако оличени прокатор без процеса, прави — Вербеџија. С.

* (Недељни број позоришних представа). У недељу 17. априла: „Милош Обилић“. Трагедија у 5 чинова, од дра Јована Суботића. — У уторак 19. априла: „Сплетка и љубав.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео Ј. Ђорђевић. — У четвртак 21. априла: „Шоља теја.“ Шаљива игра у 1. чину, превео Г. Гершић. За тим: „Партија пикета.“ Шаљива игра у 1. чину, превео Ф. Оберкнежевић. — Г. М. Рајковићка и г. С. Рајковић, пре тога чланови народног позоришта у Загребу, као гости. — У суботу 23. априла први пут: „Јединица.“ Шаљива игра у 2 чина, од грофа Александра Фредра, превео Сава Петровић.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) Јављамо по „Vicensi“, да је гђа Ема Визјакова неки дан певала Алису у опери „Роберто Ђаво.“ На крају представе захвалила се певачица публици хрватским језиком. Певачко друштво „Коло“ почаствовало је уметницу серенадом.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

13. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 17. АПРИЛА 1877.

МИЛОШ ОБИЛИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, од дра Јована Суботића.

О С О Б Е:

Цар Лазар	Лукић.
Југ Богдан	Ружић.
Вук Бранковић, } лазареви зетови	Јуришић.
Милош Обилић, }	С. Рајковић.
Вукосава Обилићка } кћери Лазареве	Л. Хаџићева.
Мара Бранковићка }	М. Рајковићка.
Бановић Страхиња	Зорић.
Милан Топлица, }	Бунић.
Иван Косанчић, } војводе	Бошковић.
Бошко Југовић, }	Добриновић.
Јевросима, вукосавина, } дворанке	Ј. Поповићева.
Јерина марица	Б. Хаџићева.
Мурат, цар турски	Зорић.
Бајазит, његов син	Сајевић.
Осман, везир	Рашић.
Јусуф-паша	Марковић.

Више кнезова, војвода, Турака. — Време 1387. — Збива се у Крушевцу, Косову и Приштини.

У уторак 19 априла: „СПЛЕТКА И ЉУБАВ.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео Ј. Ђорђевић.

Г. М. РАЈКОВИЋКА и г. С. РАЈКОВИЋ, пре тога чланови народног позоришта у Загребу, као гости.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.